

САРАДЊА КРАЉЕВАЧКЕ БИБЛИОТЕКЕ СА МАНАСТИРИМА И ЦРКВАМА У МИСИЈИ ОЧУВАЊА И СНАЖЕЊА НАЦИОНАЛНОГ ДУХОВНОГ БИЋА

САЖЕТАК | Овим радом дат је преглед и анализа различитих видова сарадње остварених у краљевачкој библиотеци са манастирима и црквама, у формализованим оквирина, као и у неформалним здруживањима унутар трајног заједничког опредељења и посвећености очувању и снажењу националног духовног бића. Указано је на повезивања у примарној библиотечкој делатности, која се односе на организацију и систематизацију фондова манастирских библиотека и формирање каталога, са посебним освртом на ангажовање наших библиотекара у манастиру Студеница. Назначен је, потом, континуитет сарадње у домену попуњавања фондова, односно поклањања и размене публикација између библиотеке и црква. Предочено је сарадништво у сфери програмске делатности у чијем је фокусу промоција културноисторијског наслеђа и православне духовности. У том смислу, поменути су програмски циклуси „Водич кроз манастире и света места“, „Разговор са духовником“ и три традиционалне културне манифестације - „Жички духовни сабор - Преображење“, Светосавска академија и Краљевданска беседа, са посебним и подробнијим освртом на недавно започети серијал „Тумачење библијских текстова“. Представљена су сусретања у контексту обележавања значајних историјских јубилеја, превасходно оних који носе обележје завичајности, указивањем на различите фазе рада на изложби „Стефан Првовенчани у књижевности и историографији“, приређеној поводом обележавања осам векова успостављања српске државности у средњем веку. Истакнуто је повезивање унутар процеса дигитализације као гаранције трајне заштите и чувања културних особености, уз навођење примера дигитализације часописа *Жички благовесник* и *Прејлед цркве Ејархије жичке* као дела завичајне дигиталне збирке.

Преглед сарадњи краљевачке библиотеке и црквене заједнице заокружен је причом о високим признањима која је библиотека завредила својим посвећеним вишедеценијским мисионарским радом.

КЉУЧНЕ РЕЧИ | сарадња, интерсекторска сарадња, манастирске и црквене библиотеке, културна баштина, дигитализација, православна духовност, библиотеке и цркве

УВОД

У културном дискурсу устаљене су синтагме *баштинске институције, институције јавне меморије, институције памћења* и *установе баштине* као формални варијетети блиске смисаоне основе за обједињено именовање библиотека, музеја и архива, заснованог на њиховом јединственом темељном усмерењу ка чувању и промоцији културног наслеђа. Суштинска подударност и сродност делатности библиотека, музеја и архива неретко је тематизована и разматрана у стручној јавности у којој преовлађује оцена да су различитости међу њима махом привидне, без суштинских неподударности, те да је реч о блиским установама по природи ствари или *природним партнерима*, јер заједници служе на сличне начине.¹ У корпусу теоријског сагледавања суштине установа јавне меморије наилазимо и на радикалне иступе ка минимизирању разлика међу њима и наглашавању аналогичности у њиховом деловању, чиме се индикује да „музеје, архиве, библиотеке и све настајуће шаренило хибридних и посебних установа с подручја јавне меморије треба звати напосто баштинским установама или установама јавне меморије“.²

У контексту премисе о синергијском деловању, спонтаном колико и организованом, установа јавног памћења и сродних, посебних установа или културних субјеката из области јавне меморије, попут манастира, цркава, верских заједница, удружења или задужбина, капацитет библиотеке за умрежавање и успостављање сарадњи на различитим нивоима заиста је велики, почев од примарне библиотечко-информационе делатности преко програмских до изложбених активности и издаваштва.

¹ У чланку „Сарадња библиотека, архива и музеја“ у 22. броју *Читалишта*, објављеном 2013. године, Горан Траиловић упућује на ставове бројних теоретичара културе, попут Роберта С. Мартина, Александра Јароу, Барбаре Клаб и Џенифер Лин Дрејпер, у вези са природом установа јавне меморије.

² Томислав Шола, „Установе јавне меморије и њихова природа“, *Читалиште: научни часопис за теорију и праксу библиотекарства* бр. 22 (2013): 3.

Осим целовите мреже свих најзначајнијих установа културе у нашој локалној средини, коју чине Музеј, Архив и Завод за заштиту споменика културе, посебан потенцијал за ширење и интензивирање здруженог ангажовања институција памћења, краљевачка библиотека налази у привилегованом географском положају нашег краја ванредно богате културноисторијске баштине израсле на темељима средњовековне српске православне духовности и задужбинарству владарске династије Немањић. Оставштина тога доба су и манастири Жича и Студеница, са којима наша установа негује дугогодишњу успешну сарадњу оснаживану трајним заједничким опредељењем чувања и промоције културног наслеђа.

КРАЉЕВАЧКИ БИБЛИОТЕКАРИ - САРАДНИЦИ У РЕАЛИЗАЦИЈИ
ПРОЈЕКТА *РЕВИЗИЈА И СТРУЧНА ОБРАДА ФОНДА*
БИБЛИОТЕКЕ МАНАСТИРА СТУДЕНИЦЕ

„Од првих богослужбених књига манастира Хиландара... до јединственог библиотечко-информационог система и дигиталних колекција нашег доба, траје девет векова дуга историја српских библиотека“.³ Осврћући се на зачетке манастирских и црквених библиотека, Гордана Стокић Симончић запажа да се ове библиотеке, по типу најстарије код Срба, последњих година указују и као најмлађе. Овај својеврсни парадокс почива на чињеници да се тек последњих деценија XX и почетком овог века чине први искораци у организовању манастирских и црквених библиотека и њихових фондова у складу са стандардима савремене библиотечко-информационе праксе. Стокић Симончић даље истиче да се у тај посао улази „више интуитивно, појединачно и библиофилски“,⁴ него што постоји свеобухватна стратегија, те да у том процесу изузетно значајну улогу имају библиотекари српских националних и јавних библиотека, пружајући стручну помоћ у ревизији фондова и њиховом организовању, стручној и каталошкој обради, конзервацији и рестаурацији и другим библиотечко-информационим пословима.

Истакнута опажања ауторке Стокић Симончић представљају својеврсну парадигму када је реч о позицији и функционисању манастирских и црквених

³ Гордана Стокић Симончић, предговор у *Манастирске и црквене библиотеке: зборник радова са стручној скупи одржаног у Градској библиотеци у Руми 1. октобра 2009.* (Београд: Православни богословски факултет Универзитета, Институт за теолошка истраживања; Рума: Градска библиотека, 2010), 8.

⁴ Исто.

библиотека, па су тако и веродостојан опис околности у вези са уређивањем фонда Библиотеке манастира Студенице, која је 2016. године, реализацијом пројекта *Ревизија и стручна обрада фонда Библиотеке манастира Студенице* постала прва манастирска библиотека у Србији укључена у COBISS међународни онлајн библиографски систем. Закључак о превасходно интуитивним, појединачним и библиофилским иницијативама у основи је приче о зачетку идеје о уређењу манастирске библиотеке у Студеници. Вођен визијом уређеног библиотечког фонда према ововременим библиотечко-информационим мерилима, архимандрит манастира Студенице, Тихон Ракићевић, пупутио је позив краљевачкој библиотеци за вршење стручног увида у рад Библиотеке манастира, како би се изнеле оцене о затеченом стању, као и предлог мера за унапређење рада и организовање фонда према стандардима. Према Записнику⁵ о стручном увиду, обављеном почетком 2015. године, комисија из краљевачке библиотеке, који су чинили Драгана Типсаревећ, ондашњи директор, Катарина Јаблановића, тадашњи руководиоца Службе за развој и матичне послове, и Александар Димитријевић, библиотекар лиценциран за обраду старе и ретке књиге, сагледала је услове за рад и развој библиотеке. Како стоји у Записнику, предложене мере за унапређење рада манастирске библиотеке, односиле су се на обавезно спровођење ревизије фонда и његово растерећивање од неактуелних и дотрајалих, као и публикација које својим предметом не припадају фонду ове специјалне библиотеке, затим на стручну обраду публикација (физичку, а потом и каталошку обраду у узајамној библиографско-каталошкој бази COBISS), дигитализацију грађе и обуку особе која ће обављати библиотечко-информационе послове. Дате препоруке биле су, заправо, увертира за конципирање пројекта ревизије и стручне обраде фонда Библиотеке манастира Студенице.

Пројектом уређивања и организовања фонда Библиотеке манастира Студенице према критеријумима савременог библиотекарства, чији је аутор и руководиоца била др Маја Анђелковић, професор средњовековне књижевности на Филолошко-уметничком факултету Универзитета у Крагујевцу, предвиђено је ангажовање лиценцираних библиотекара као стручних сарадника на пројекту, међу којима су се, поред библиотекара Универзитетске библиотеке у Крагујевцу, Библиотеке Српске патријаршије, Народне библиотеке „Вук Караџић” Крагујевац, нашли и краљевачки библиотекарски сарадња између Народне библиотеке „Стефан Првовенчани” Краљево и манастира Студенице, успостављена поводом реализације

⁵ Записник о извршеном увиду у стручни рад Библиотеке доступан је у архиви Народне библиотеке „Стефан Првовенчани” Краљево.

пројекта *Ревизија и стручна обрада фонда Библиотеке манастира Студенице*, једина је формално правно уређена сарадња коју је краљевачка библиотека остварила са манастирима, црквама или другим верским субјектима. Констатација о својеврсној формализацији ове сарадње, отвара простор за екскурс о општим карактеристикама сарадње са манастирима и црквама. У зависности од тога на којој се тематској равни удружено дела (основна библиотечко-информациона делатност, програмске или изложбене активности, издаваштво, дигитализација), досадашње сарадње испоставиле су се као формалне или неформалне, сталне или повремене и краткорочне или дугорочне. Као константа наметнуо се континуитет, који је бројна сусретања, умрежавања и сарадње библиотеке из Краљева и црквене заједнице трансформисао у њихово трајно партнерство.

Ангажовању краљевачких библиотекара на уређивању фонда манастирске библиотеке, претходило је потписивање Протокола о сарадњи између Манастира и Библиотеке⁶ у новембру 2016. године, са дефинисаним обавезама ангажованих стручних сарадника за обављање послова стручне обраде библиотечног фонда која подразумева ревизију постојећег фонда, поставку селектованог фонда, инвентарисање и сигнирање фонда, каталогизацију монографских и серијских публикација, старе и ретке књиге и некњижне грађе, као и упис старе и ретке књиге у Регистар старих и ретких књига. Са нарочитом одговорношћу и пијететом према повереном задатку, у реализацији пројекта, у сегменту каталожке обраде монографских публикација у програмском пакету COBISS, учествовали су библиотекари Александар Димитријевић, Ивана Борисављевић, Андреј Анђић и Данка Спасојевић. Осим каталогизацијом, Александар Димитријевић бавио се ревизијом фонда, те уписом старе и ретке књиге у Регистар старих и ретких књига. Током четрдесет радних дана, краљевачки библиотекари у електронски каталог унели су више од хиљаду књига. Укљученост у читав процес донела им је изузетан професионални бенефит интензивне сарадње са библиотекарима из библиотека различитих типова и размену стручних искустава, као и привилегију подробнијег увида у начин функционисања манастирске библиотеке и ризнице, те опсежније упознавање у њима похрањеног културног блага.

⁶ Протокол о сарадњи краљевачке библиотеке и манастира Студенице на реализацији пројекта *Ревизија и стручна обрада фонда Библиотеке манастира Студенице* доступан је у архиви Народне библиотеке „Стефан Првовенчани” Краљево.

ДРУГИ ОБЛИЦИ САРАДЊЕ У ДОМЕНУ ОСНОВНЕ БИБЛИОТЕЧКО-ИНФОРМАЦИОНЕ ДЕЛАТНОСТИ

Попуњавање библиотечких фондова континуиран је и деликатан процес условљен бројним чиниоцима, почев од типа библиотеке и њој припојеног фонда, преко расположивих финансијских средстава, до стратешког планирања набавке и систематичности и посвећености библиотекара. С обзиром на чињеницу да се црквене и манастирске библиотеке у Србији тренутно обскрбљују „искључиво путем поклона као вида набавке библиотечке грађе“;⁷ попуњавање њихових фондова отвара се као широко поље потенцијалне сарадње између ових специјалних библиотека, на једној страни, и библиотека, на другој страни. Поклон као најстарији начин набавке библиотечке грађе има изузетну улогу у историјском трајању библиотечке делатности, јер се прве библиотеке или макар њихови зачеци темеље на поклоњеној библиотечкој грађи.⁸ Краљевачка библиотека годинама уназад држи се стратегије поклањања вишкова публикација широкој мрежи установа културе на локалном нивоу, водећи, притом, рачуна о типу и предмету грађе коју поклања сходно специфичностима субјекта којем упућује поклон. Дакле, модел којег се без изузетка придржавамо је тзв. изазвани поклон.⁹ О томе се изричито води рачуна када су у питању фондови манастирских и црквених библиотека, којима се прослеђује духовна и религиозна литература, класици домаће и светске књижевности, историјске и филозофске књиге, енциклопедије, лексикони и речници. Према доступним подацима о броју поклоњених публикација црквама и манастирима, у оквиру вођене статистике о библиотечком пословању краљевачке библиотеке, до сада је поклоњено 50 књига Кутлешкој цркви у Лесковцу, 95 цркви Светог Архангела Гаврила у селу Борач, надомак Крагујевца, 50 манастиру Ремети, 10 цркви Свете Петке у селу Стубал, надомак Краљева, 10 манастиру Љубостињи, те одређени број књига манастирима Градцу, Студеници и Жичи. Као узвратне поклоне, краљевачка библиотека је од манастира Жиче примила два комплета сабраних дела владике Николаја Велимировића, а публикације са издавачким знаком манастира, међу којима је часопис *Жички благовесник*, шаљу се континуирано. Током процеса

⁷ Добрила Бегенишић, „Значај поклона и легата у попуњавању библиотечких фондова са посебним освртом на црквене и манастирске библиотеке“, у *Манастири и библиотеке чувари културне баштине: зборник радова са стручној скупи одржаног 10. маја 2016. године у манастиру Велика Ремета*, (Ириг: Српска читаоница Ириг; Велика Ремета: Манастир Велика Ремета, 2017), 89.

⁸ Исто.

⁹ Исто, 92.

дигитализације поменутог часописа, недостајући бројеви стигли су у краљевачку библиотеку из Библиотеке Српске патријаршије. Значајан и велики поклон, више од стотине књига класика светске књижевности упућен је из манастира Студенице након обављене ревизије фонда манастирске библиотеке, пре почетка реализације пројекта *Ревизија и стручна обрада фонда Библиотеке манастира Студенице*.

Апострофирање дигитализације као комуникативног модела и незамењиве форме похрањивања разноврсне документарне грађе крајем XX и почетком XXI века, у основи је успостављања измењене природе и нове улоге савремене библиотеке као информационог центра. У својој студији *Библиотеке и идентитет: њролејомена за историју модерној српској библиотекарства*, Гордана Стокић Симончић и Жељко Вучковић наглашавају да су се библиотеке у целом свету, на размеђи другог и трећег миленијума, нашле „пред изазовом преиспитивања властите мисије и успостављања новог професионалног идентитета, у складу са захтевима и потребама информационог друштва“¹⁰ у чијем се контексту наметнуло питање „хоће ли библиотеке преживети изазове нове технолошке револуције и искористити их за свој убрзани развој, или ће их интернет учинити сувишним и претворити у носталгичне музеје књига“.¹¹ Недвосмисленим се чини да је у ери дигитализације учвршћена улога библиотеке као културног субјекта који снажно доприноси изградњи идентитета заједнице заснованог на култури памћења. У основе библиотечко-информационе делатности уграђен је постулат истраживања, заштите и презентације наслеђене културне баштине, те је дигитализација моћно оруђе библиотека да ову своју улогу реализују квалитетно и са дугорочним ефектима. Управо у домену дигитализације краљевачка библиотека успоставила је успешну сарадњу са манастиром Жичом, када се прихватила посла дигитализовања епархијског часописа *Жички благовесник* и *Прејлед цркве Епархије жичке*. Захваљујући иницијативи и ангажовању библиотекарке Завичајног одељења Ане Воштинић започиње процес дигитализације. Током рада на овом пројекту, остварена је и сарадња с Библиотеком Српске патријаршије, чији је управник, др Зоран Недељковић, омогућио колегиници Воштинић приступ оригиналним примерцима *Жичкој благовесника* и *Прејледа цркве Епархије жичке*. Оба часописа доступна су на издвојеном сајту Завичајног одељења краљевачке библиотеке - kraljevcani.rs.

¹⁰ Гордана Стокић Симончић, Жељко Вучковић, *Библиотеке и идентитет: њролејомена за историју модерној српској библиотекарства* (Панчево: Градска библиотека; Нови Сад: Филозофски факултет Универзитета, 2012), 105.

¹¹ Исто.

САРАДЊА У ОКВИРУ ПРОГРАМСКЕ ДЕЛАТНОСТИ

Краљевачка библиотека има тематски и формално јасно конципирану програмску делатност. Богато развијеном схемом програма обухваћене су манифестације, предавања, трибине, серијали и књижевне промоције. Културно-просветна улога библиотеке у појединим својим сегментима поприма мисионарски карактер, што је најизраженије управо у сфери неговања културног наслеђа и православне духовности. На том пољу остварена је дугорочна и континуирана сарадња са локалном црквеном заједницом, коју карактерише одсуство чврстог формалног оквира, с обзиром на чињеницу да се библиотека и црква у овом домену спонтано сусрећу и сустичу као *їрїродни їарїїнери* или *їарїїнери їо їрїроди стївари*, како је ова релација обично дефинисана унутар корпуса теоријских разматрања баштинских институција. Три манифестације краљевачке библиотеке које почивају на традицији православне духовности и средњовековној културној историји, а које су вишедеценијским трајањем стекле статус традиционалних, јесу „Жички духовни сабор – Преображење“, Светосавска академија и Краљевданска беседа. На идеји дубљег упознавања православног учења израсли су програмски циклуси „Разговори са духовником“, „Водич кроз манастире и света места“ и „Тумачење библијских текстова“. Уз поменуте серијале који се реализују циклично, организују се и повремена појединачна предавања са историјском и религиозном тематиком (*Срешње Госїодње у вери и їтрадицији, Истїорїјски значаї беседе Светїої Саве О їравој вери, Светїа земља – Јерусалим...*). Пошто су поменутим манифестацијама и серијалима посвећени неколики чланци у стручној периодици,¹² овде ћемо дати детаљнији осврт само на циклус посвећен тумачењу Библије, покренут 2018. године. Стални стручни сарадник током реализације овог програма и предавач је др Ивица Живковић, некадашњи професор теологије на Богословском факултету у Нишу, а ауторка и водитељка серијала је библиотекарка Данка Спасојевић. С обзиром на чињеницу да је током година сарадње са црквеном заједницом и реализације сродних садржаја, формирана публика привржена религиозној и блиској тематици, није било тешко привући пажњу на понуђену програмску новину. Још у припремној фази, као

¹² Поводом дводеценијског трајања „Жичког духовног сабора – Преображење“, Ана Гвозденовић је 2011. године објавила чланак у 23. броју часописа *Бележница*, а о истој манифестацији, уз Мирјану Савић као коауторку, дала је прилог „Жички духовни сабор Преображење: место где је баштина жива и где се чува“, у Зборнику радова са Међународне конференције библиотекара, архивиста и музеолога (1; 2018; Цетиње). Културно-просветна делатност краљевачке библиотеке опширно је представљена и у монографији *Век и їо библиотеке у Краљеву*, у оквиру чланка чији је аутор Ана Гвозденовић.

циљеви серијала маркирани су подстицање читања и тумачења духовне литеартуре, развијање и снажење православне духовности у локалној средини и усложњавање разумевања Библије као религиозног, филозофског и књижевног дела. Промоције значаја серијала и најаве поједначних предавања прихватила се локална црквена заједница. У оквиру серијала „Тумачење библијских текстова“ до сада су приређена четири предавања којима су отворена нека од сржних библијских питања: *Светио њисмо - духовна важност и културни значај, Библијска књија ѡсѡтања, Беседа на ѡри Госѡода Исуса Христѡа и Библијски ѡророци*.

Још једна изузетно значајна сарадња библиотеке са црквом остварена је у оквиру пројекта „Краљеви дани у Народној библиотеци „Стефан Првовенчани““, подржаног и суфинансираног од стране Министарства културе и информисања Републике Србије. Ауторка пројекта, библиотекарка Данка Спасојевић, била је потакнута завичајним обележјем великог историјског јубилеја - осам векова утемељења српске државности, који се везује за манастир Жичу као сржну тачку српске средњовековне историје, задужбину и крунидбено место првог српског краља, Стефана Првовенчаног. Поред три приређена предавања у вези са немањићким наслеђем која су одржали етаблирани познаваоци српске средњовековне историје, књижевности и уметности, др Радивој Радић, др Маја Анђелковић и др Соња Пајић, централни део пројекта представљала је изложба „Стефан Првовенчани у књижевности и историографији“, чије су ауторке библиотекарке Ивана Хренко и Данка Спасојевић. У свим етапама припреме изложбе, током опсежног истраживачког рада, једнако као и током касније промоције, остварена је интензивна сарадња са црквеном заједницом. Током упознавања документарне грађе, осим на институције културе попут Народне библиотеке Србије и Архива САНУ, ауторке су биле упућене на манастир Жичу (организовано је стручно вођење и тумачење *Жичких ѡвевља*), Студеницу (на темељу поверења изграђеног током ранијих сарадњи, уступљена је обимна фото-документација реликвија немањићког наслеђа) и Хиландар (уступљена је дигитализована верзија *Хиландарске ѡвевље* у врхунској резолуцији).

ОД МИСИОНАРСКЕ ПОСВЕЋЕНОСТИ ДО ВИСОКИХ ОДЛИКОВАЊА

У новијој историји развоја библиотечко-информационе делатности упадљиво је циклично рехабилитовање питања природе и улоге библиотеке у друштву, као и учестало релативизовање и ревидирање одговара, који је диктиран изменама околности у вези са технолошко-информационим напретком. Међутим,

као неупитна вредност, у свим временима и приликама, опстаје њихова улога у процесу генерисања идентитета заједнице. Гордана Стокић Симончић и Жељко Вучковић сврховитост библиотеке у поменутом контексту потврђују на следећи начин: „Од Александрије до наших дана, библиотеке су својеврсна социјална легитимација заједнице које свој идентитет заснивају на „култури памћења“.¹³ Делатност краљевачке библиотеке, у различитим сегментима рада, карактеристично трајно опредељење чувања и снажења националног и духовног идентитета заједнице. На том дугом путу, који захтева мисионарско стрпљење и упорност, поуздани ослонац библиотеке је црква. У протеклој деценији, превасходно захваљујући изузетној посвећености некадашње директорке Драгане Типсаревић сарадњи са црквеном заједницом, за преданост и приврженост поменутој мисији, краљевачка библиотека два пута је одликована – 2013. године Орденом Светог Деспота Стефана Лазаревића од стране Светог архијерејског Синода Српске православне цркве и 2016. Епархијским Орденом Светог Преподобног Симона Монаха од стране епископа жичког Јустина.

ЛИТЕРАТУРА И ИЗВОРИ

Бегенишић, Добрила. „Значај поклона и легата у попуњавању библиотечких фондова са посебним освртом на црквене и манастирске библиотеке“. У *Манастџири и библиотеке чувари културне баштине: зборник радова са стручној скупи одржаног 10. маја 2016. године у манастиру Велика Ремета*, 89–96. Ириг: Српска читаоница Ириг; Велика Ремета; Манастир Велика Ремета, 2017.

Стокић Симончић, Гордана и Жељко Вучковић. *Библиотеке и идентитет: пролејомена за историју модерној српској библиотекарства*. Панчево: Градска библиотека; Нови Сад: Филозофски факултет Универзитета, 2012.

Траиловић, Горан. „Сарадња библиотека, архива и музеја“. *Читалишће: научни часопис за теорију и праксу библиотекарства* бр. 22 (2013): 46–56.

Шоле, Томислав. „Установе јавне меморије и њихова природа“. *Читалишће: научни часопис за теорију и праксу библиотекарства* бр. 22 (2013): 2–7.

¹³ Исто.

DANKA SPASOJEVIĆ
Public Library "Stefan Prvovenčani" Kraljevo
dankamikaric@gmail.com

THE COOPERATION BETWEEN THE KRALJEVO LIBRARY AND MONASTERIES
AND CHURCHES IN THE MISSION OF PRESERVATION
AND STRENGTHENING OF THE NATIONAL SPIRITUAL BEING

SUMMARY | This paper provides an overview and analysis of different modes of cooperation established between the Kraljevo library and monasteries and churches, both within formal frames and informal associations grounded in a durable, mutual conviction and dedication towards the preservation and strengthening of the national spiritual being. The paper highlights the ties in primary library-related activities, pertaining to organization and systematization of the monastery book stocks and forming of catalogs, while special attention is paid to the engagement of our librarians in the Studenica monastery. Then, we also pinpoint the continuity of cooperation in the fields of filling in the stocks, that is, making endowments and exchanging publications between the library and churches. We emphasize the cooperation in the sphere of program activities which focus on the promotion of cultural and historical heritage, and Orthodox spirituality. In that regard, we mention the program cycles such as "A Guide through the Monasteries and Holy Places," "A Conversation with a Clergyman" and three traditional cultural manifestations - "Žiča Spiritual Assembly - the Transfiguration," a Celebration of Saint Sava, and the King's Day Sermon, with a special and thorough insight into a recently started serial "The Interpretation of Biblical Texts". We also present the meetings in the context of marking important historical anniversaries, primarily the ones that symbolize heritage, by pointing out the different phases of the work on the exhibition "Stefan Prvovenčani in Literature and Historiography", set up on the occasion of marking the 800th anniversary from establishing the Serbian Medieval state. We emphasize making connections within the processes of digitalization as a guarantee of enduring protection and preservation of cultural idiosyncrasies, while giving an example of digitalizing the magazine *Žički blagovesnik* and *Pregled crkve Eparhije žičke* as part of the digital heritage collection.

The overview of the instances of cooperation between the Kraljevo library and the church community is wrapped up by a story on valuable recognitions that the library earned through its decades-long missionary work.

KEY WORDS | cooperation, inter-sectoral cooperation, monastery and church libraries, cultural heritage, digitalization, Orthodox spirituality, libraries and churches

ДАНКА СПАСОЕВИЧ
Народная библиотека “Стефан Первовенчанный” Кралево
dankamikaric@gmail.com

СОТРУДНИЧЕСТВО БИБЛИОТЕКИ ГОРОДА КРАЛЕВО
С МОНАСТЫРЯМИ И ЦЕРКВЯМИ В МИССИИ СОХРАНЕНИЯ И
УКРЕПЛЕНИЯ НАЦИОНАЛЬНОГО ДУХОВНОГО БЫТИЯ

АННОТАЦИЯ | В данной статье представлен обзор и анализ разных видов сотрудничества, установленного библиотекой города Кралево с монастырями и церквями, как в формальных рамках, так и в неформальных ассоциациях, основанных на прочном, взаимном убеждении и преданности делу сохранения и укрепления национального духовного бытия. Указывается на взаимосвязь в основной библиотечной деятельности, касающейся организации и систематизации фондов монастырских библиотек и формирования каталогов, при этом особое внимание уделяется привлечению наших библиотекарей к монастырю Студеница. Затем указывается на непрерывность в сотрудничестве в области пополнения фондов, т.е. пожертвований и обмена публикациями между библиотекой и церквями. Представлено сотрудничество в сфере программных мероприятий, направленных на популяризацию культурно-исторического наследия и православной духовности. В этом смысле упомянуты программные циклы *Пућеводишљель њо монасиљњарјам и светиљњим месџама*, *Беседа с духовником* и три традиционных культурных мероприятия *Духовное собрание в Жиче - Преображение*, *Празднество в день Святой Саввы сербской* и *Пройоведь в день короля*, с особым и более подробным обзором недавно начатого сериала *Толкование библейских текстов*. Описаны встречи по поводу празднования важных исторических юбилеев, в первую очередь тех, которые носят отпечаток родного края, с указанием различных этапов работы над выставкой *Стефан Первовенчанный в лиљерајуре и исљориојрафији*, организованной по случаю празднования 800-летия со дня возникновения сербской государственности в средние века. Подчеркнуто сотрудничество в процессе оцифровки, как гарантии постоянной защиты и сохранения культурных особенностей, с указанием на оцифровку журнала *Жички блајовесник (Жичкий блајовесњик)* и *Прејлед цркве Ејархије жичке (Обзор церкви Епархии Жичкой)* как части местной цифровой коллекции. Обзор примеров сотрудничества Библиотеки в Кралево с Церковной общиной завершается рассказом о ценных признаниях, которые библиотека заслужила для свою преданную многолетнюю миссионерскую работу.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА | сотрудничество, межсекторальное сотрудничество, монастырские и церковные библиотеки, культурное наследие, оцифровка, православная духовность, библиотеки и церкви